

הצעת חוק קיום דיונים בהיוועדות חזותית בהשתתפות עצורים, אסירים וכלואים בתקופת התפשטות נגיף

הקורונה החדש (הוראת שעה)(תיקון) התשפ"א-2021

ועדת חוקה חוק ומשפט | 12.7.21

קיום דיוני מעצר ללא נוכחות פיזית של העצור עלולה להגביר את חשיפתם של עצורים ליחס אכזרי ובלתי אנושי מצד רשויות החקירה, ולמנוע ביקורת שיפוטית אפקטיבית על הנעשה במעצר ובחקירה.

- הצעת החוק מבקשת לאפשר דיוני מעצר באמצעים טכנולוגיים, ללא נוכחות פיזית של עצורים בבית המשפט – **וזאת גם כאשר אין מוכרז מצב חירום בריאותי, ובכך הצעת החוק חורגת אף מעבר לגבולותיה של החקיקה הקודמת בנושא.**

- קיום דיוני מעצר ללא נוכחות פיזית של העצורים, מסכלת כליל את האפשרות לקיים ביקורת שיפוטית על הנעשה בחקירה ובמעצר. **ההופעה בבית המשפט היא ההזדמנות היחידה בה יכול עצור להעלות טענות אודות היחס שהוא מקבל במעצר, והשופט יכול להתרשם באופן בלתי אמצעי ממצבו הפיזי והנפשי של העצור, מאופן חקירתו, ומהיחס שניתן לו.**

- קידום הצעת חוק בעת הזאת היא חמורה ומטרידה במיוחד, **לנוכח מאורעות מבצע "חוק וסדר" במסגרתו נעצרו אלפי אזרחים ישראליים, תושבי מזרח ירושלים ואחרים, ואשר גרר דיווחים רבים על אלימות משטרתית קשה של משטרת ישראל כלפי העצורים, לרבות אלימות משטרתית העשויה לעלות כדי עינייים.** דיווחים אלה ממחישים עד כמה חשובה התרשמות בלתי אמצעית של שופטים ממצבם הגופני והנפשי של העצורים המובאים בפניהם.

- מדינת ישראל הינה צד לאמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים בלתי-אנושיים או משפילים משנת 1984. במסגרת אמנה זו, התחייבה המדינה לנקוט בכל האמצעים המנהליים, משפטיים או אחרים למניעת מעשי התעללות בשטחה (סעיף 2 לאמנה). **הבאתם עצורים בפני שופט הינה אחת הערובות הבסיסיות והמרכזיות ביותר למניעת עינויים ויחס אכזרי ומשפיל. לשופטים בדיוני מעצר תפקיד מכריע ובלעדי במניעת עינויים או יחס אכזרי בזמן מעצר וחקירה, ולפיכך ויתור על דרישה זו הוא בלתי סביר ומנוגד להתחייבויות המדינה לפי האמנה.**

- החשש מהדבקת עצורים ומהתפשטות נגיף הקורונה בבתי הסוהר הוא מובן, וברור כי יש לנקוט בצעדים משמעותיים לשם כך; **אך אין לשכוח כי כיום, ישראל אינה מוגדרת "מדינה אדומה", ואינה מצויה במצב חירום בריאותי שיצדיק פגיעה קשה זו בזכויות העצורים** (ולראיה – דברי ההסבר להצעת החוק מרחיקים את עדותם ל"שיעורי התחלואה הגבוהים מתוך ישראל"). **גם ההחרגה שמבקשת הצעת החוק לקבוע, לפיה במידה ומצב החירום יפקע, יוכל עצור לבקש להיעדר מדיונים פיזיים בעניינו – אינה מעניקה הגנה מספקת לזכויותיו של עצור, אשר עלול להיות נתון ללחצים ומניפולציות שונו מצד חוקריו, ובייחוד במקרים בהם החשש להתעללות במהלך המעצר והחקירה גובר.**

חקיקת חוק שיאפשר דיוני מעצר ללא נוכחות פיזית של עצור תוביל לפגיעה משמעותית בערבויות המשפטיות למניעת עינויים ויחס אכזרי, ומשכך לפגיעה קשה בשלומם וכבודם של עצורים, וזאת בייחוד על רקע הדיווחים הגוברים אודות אלימות משטרתית קשה כלפי עצורים בתקופה האחרונה. חקיקת חוק כאמור תהא מנוגדת לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ותסתור את התחייבויותיה הבינלאומיות של המדינה למניעת עינויים ויחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל.